

Київський університет імені Бориса Грінченка  
Факультет суспільно-гуманітарних наук  
Кафедра філософії та релігієзнавства

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**  
Проректор з науково-методичної  
та навчальної роботи  
  
Олексій ЖИЛЬЦОВ  
«    » \* \* \* \* \* 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**АНАЛІТИКА СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ФІЛОСОФІЯ**  
**ІНФОРМАЦІЇ, ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ**

для студентів

спеціальності	033 «Філософія»
освітнього рівня	першого (бакалаврського)
освітньої програми	033.00.01 «Філософія»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА  
Ідентифікаційний код 02136554  
Начальник відділу  
моніторингу якості освіти  
Програма № 2482/23  
  
(підпис) (прізвище, ініціали)  
«    » \* \* \* \* \* 2023 р.

Київ – 2023

## Розробники:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

## Викладачі:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.


Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук

Протокол від 21 02 2023 року № 7

Завідувач кафедри  Іван ОСТАЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми  02 2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми  Ярослав ПАСЬКО

Робочу програму перевірено

11 02 2023 р.

Заступник декана  Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

## Пролонговано:

на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_\_

на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_\_

на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_\_

на 20\_\_ / 20\_\_ н.р. \_\_\_\_\_ (\_\_\_\_\_), «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р., протокол № \_\_\_\_\_

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6/180	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	6	
Обсяг годин, в тому числі:	180	
Аудиторні	84	
Модульний контроль	12	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	54	
Форма семестрового контролю	іспит	

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета** – формування системи понять, знань, умінь і навичок в галузі філософського осмислення інформаційних, соціальних та економічних процесів.

**Дисципліна спрямована на формування таких загальних, спеціальних компетентностей освітньої програми підготовки:**

**ЗК-01** – Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

**ЗК-03** – Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

**ЗК-04** – Здатність бути критичним і самокритичним.

**ЗК-05** – Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

**ЗК-06** – Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**ЗК-09** – Здатність до міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.

**ЗК-10** – Здатність працювати автономно.

**ЗК-11** – Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

**ЗК-12** – Здатність діяти на підставі етичних міркувань (мотивів).

**ЗК-13** – Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

**ЗК-14** – Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу та суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

**СК-08** – Здатність оперувати філософською термінологією для розв’язання професійних завдань.

**СК-09** – Здатність застосовувати в професійній діяльності філософські методи та підходи.

**СК-10** – Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики;

**СК-11** – Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання;

**СК-13** – Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

### **3. Програмні результати навчання :**

**ПРН-02** – Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін.

**ПРН-04** – Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загально гуманітарної проблематики.

**ПРН-08** – Мати обізнаність у головних філософських методах та підходах.

**ПРН-10** – Мати навички реферування , систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури.

**ПРН-11** – Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.

**ПРН-12** – Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематизовано та аргументовано.

**ПРН-13** – Критично оцінювати власну позицію та знання.

**ПРН-16** – Вміти застосовувати загальнонаукові, гуманітарні та філософські знання в різних сферах.

**ПРН-17** – Мати навички участі у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

**ПРН-18** – Ефективно працювати з інформацією, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати.

## 4. Структура навчальної дисципліни

### Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
<b>Змістовий модуль. Філософія інформації</b>							
<b>Модуль І. Інформація як філософська категорія</b>							
Тема 1. Світоглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції	14	2		2			4
Тема 2. Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі	14	2		4			4
Тема 3. Філософія інформації в системі наукового та філософського знання	14	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>8</b>			<b>12</b>
<b>Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності</b>							
Тема 4. Філософія віртуальної реальності	14	2		4			3
Тема 5. Філософські засади інформаційної культури	14	2		2			3
Тема 6. Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства	14	2	2	4			3
Модульний контроль	2						
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>10</b>			<b>9</b>
<b>Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи</b>							
Тема 7. Філософія інформаційної війни	14	2		2			3
Тема 8. Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації	14	2		2			3
Модульний контроль	2						
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>4</b>		<b>4</b>			<b>6</b>
<b>Всього за змістовим модулем «Філософія інформації»</b>		<b>16</b>	<b>4</b>	<b>22</b>			<b>27</b>
<b>Змістовий модуль. Філософія економіки</b>							
<b>Модуль І. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання</b>							
Тема 1. Теоретичні засади філософії економіки	14	2		2			4
Тема 2. Специфіка філософського дослідження економіки	14	2		4			4
Тема 3. Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності	14	2	2	2			4
Модульний контроль	2						
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>8</b>			<b>12</b>
<b>Модуль 2. Філософія господарювання</b>							
Тема 4. Філософські аспекти відносин власності	14	2		4			3
Тема 5. Філософське розуміння праці	14	2		2			3
Тема 6. Філософські засади бізнесу	14	2	2	4			3
Модульний контроль	2						

<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>10</b>			<b>9</b>
<b>Модуль 3. Людина в економічному вимірі</b>							
Тема 7. Сутність економічної діяльності та економічної культури	14	2		2			3
Тема 8. Економічний світогляд та його особливості	14	2		2			3
Модульний контроль	2						
<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>4</b>		<b>4</b>			<b>6</b>
<b>Всього за змістовим модулем «Філософія економіки»</b>		<b>16</b>	<b>4</b>	<b>22</b>			<b>27</b>
<b>Підготовка та проходження контрольних заходів</b>	<b>30</b>						
<b>Всього за курсом</b>	<b>180</b>	<b>32</b>	<b>8</b>	<b>44</b>			<b>54</b>

## **5. Програма курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»**

### **Програма змістового модуля «Філософія інформації»**

#### **Модуль 1. Інформація як філософська категорія**

##### **Тема 1. Світоглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції**

Філософське осмислення інформаційно-комунікаційної революції, її світоглядний зміст та ціннісні орієнтири. Сутність та основні характеристики інформаційно-комунікаційної революції.

Інформаційне суспільство і ЗМІ. Концепція «електронного суспільства» М.Маклюена. Усвідомлення світу як «глобального села». Вплив мас-медіа на суспільство і людину в концепції М.Маклюена. Феномен інформатизації як гарант інформованості та фактор інформаційного голоду у інформаційному суспільстві. Роль ЗМІ у регуляції суспільних процесів

Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства. Розвиток міжнародного інформаційного суспільства як фактор міжнародної інформаційної політики. Концепція суспільства знання як базова концепція ЮНЕСКО.

##### **Тема 2. Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі**

Теоретичні та методологічні основи постіндустріалізму і формування концепту «інформаційного суспільства». Індивідуальний та соціальний зміст інформатизації суспільства. Глобалізація інформаційного середовища. Інформаційне суспільство як категорія філософського аналізу.

Моделі постіндустріального суспільства Д.Белла. Змістовні ознаки постіндустріального суспільства (за Д.Беллом) та основні принципи його функціонування.

Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського.

Концепція посткапіталістичного суспільства П.Друкера та Ф.Фукуями.

Аналіз проблем прогресу інформатизації у представників постмодернізму (Ж.Бодріяр, Ж.-Ф. Ліотар, М.Постер).

Критика ідей постіндустріалізму та постмодернізму у Ф.Уебстера.

Концепція «суспільства знань» Е.Тоффлера.

Концепція «мережевого суспільства» М.Кастельса.

Основні наукові підходи до аналізу феномену інформації.

Філософія інформації і науковий світогляд. Сутність поняття «інформаційна свідомість» у реаліях сучасного інформаційного суспільства. Інформаційний підхід у формуванні інформаційної свідомості та його функції

### **Тема 3. Філософія інформації в системі наукового та філософського знання**

Поняття філософії інформації та її змістовна сутність. Тематична структура філософії інформації: онтологія інформації; методологія інформаційного підходу; аксіологія інформації; феноменологія інформації; аксіологія інформації.

Проблема оволодіння інформацією на етапі становлення глобального інформаційного суспільства. Полісемантичний зміст поняття «інформація». Основні наукові підходи до осмислення інформації як амбівалентної ідеально-матеріальної субстанції. Філософський зміст інформації. Принцип відображення у інформаційному процесі. Цінність інформації як організація структури пам'яті. Структурні та функціональні підходи до осмислення сутності інформації.

Фундаментальна значимість інформації у кібернетичних концепціях. Концепція інформації К.Шеннона-Н.Вінера. Інформаційна криза як перенасичення інформацією та інформаційний голод.

Система інформаційних наук та філософська рефлексія. Фундаментальні науки, що використовують інформаційний підхід. Прикладні науки, що використовують інформаційний підхід.

Філософія інформації і філософські проблеми інформатики. Науково-методологічні проблеми інформатики як науки про інформацію. Філософські основи інформатики як фундаментальної науки про інформацію.

## **Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності**

### **Тема 4. Філософія віртуальної реальності**

Віртуальна реальність як категорія філософського аналізу: онтологічний, гносеологічний аксіологічний рівні. Основні визначення віртуальної реальності.

Онтологія віртуальної реальності у класичній філософській традиції. Міфологічна природа віртуального. Віртуальне як спосіб існування ідеї в античній та середньовічній філософії. Ідея віртуального у Новий час. Віртуальна реальність як об'єкт дослідження у сучасній філософії. Концепція симулякра як образу відсутньої дійсності у Ж.Бодріяра. Формування концепцій віртуальної реальності як результат розвитку сучасних інформаційних технологій у Дж. Ланьє, Ф. Хемма, У. Гібсона. Уявлення про множинність світів і відносність реальної дійсності у роботах Ж. Дельоза. Характерні риси сучасної віртуальної епохи за М.Кастельсом.

Гносеологічний зміст віртуальної реальності як виявлення меж між різними сферами людського буття. Віртуальність як стан людської психіки.

Віртуалізація сучасного суспільства у просторі віртуалізації культури, економіки, політики, мистецтва, науки, системи освіти. Віртуальний простір Інтернет як засіб глобальної комунікації.

Особистість у просторі віртуальної реальності : виклики та небезпеки.

### **Тема 5. Філософські засади інформаційної культури**

Інформаційна культура як засіб формування інформаційного суспільства. Культура, інформація, комунікація: взаємозв'язок понять в інформаційну епоху. Типізація комунікативних культур: мовленнєва, письмова, мануфактурна, інформаційно-технологічна.

Сутність інформаційної культури та її види.

Світоглядне опанування феноменом інформації як фактор формування інформаційної культури. Гуманістичне виховання інформаційної культури особистості.

Сутність інформаційного світогляду, основні етапи його становлення. Ціннісне ставлення до інформації як основа інформаційного світогляду.

Інформаційна культура в умовах інформатизації суспільства. Інформаційна культура як складова інформаційного бізнесу. Інформаційна культура управлінської сфери.

Дигіталізація всіх видів інформації як формальна відмінна особливість інформаційно-технологічної культури.

Цивілізація та інформаційна культура: особливості співвідношення.

Комунікаційні свободи як основа реалізації інформаційно-технологічної культури. Комунікаційна свобода та інформаційний хаос: межі поділу.

### **Тема 6. Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства**

Інформаційне суспільство: відмінні риси та показники формування (технологічні, соціально-економічні, політичні, інтелектуальні). Ідеологія інформаційного суспільства.

Глобалізація як основа формування глобальної інформатизованої економіки та культури. Перетворення інформації у економічну категорію. Формування інформаційного світогляду та світорозуміння.

Глобалізація як основа формування глобальної інформатизованої економіки. Можливості використання інформаційних технологій в економіці (Д.Тапскотт). Перетворення інформації у економічну категорію. Інформаційне суспільство як суспільство споживання. Формування комерційної інформаційної ідеології: інформація – товар, комунікація – галузь капіталовкладень, інформаційна культура - спосіб управління масовими аудиторіями і задоволення їх платоспроможності. Роль масової свідомості у формуванні ринкових засад функціонування інформаційного суспільства.

Моделі політичних систем в умовах віртуалізації суспільства. Роль держави в управлінні інформацією (Е.Гідденс). Сутність і структура влади у інформаційному суспільстві (Ю.Габермас). Проблема легітимації влади в інформаційному суспільстві. Соціально-правова детермінанта всіх сфер життя як показник інформаційної цивілізації



у розвинених країнах світу. Сутність понять «електронна демократія», «електронне урядування». Особливості принципу «гносеократії» (влади знань). Роль ЗМІ у владній системі інформаційного суспільства. Проблема прав людини у інформаційному суспільстві.

### **Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи**

#### **Тема 7. Філософія інформаційної війни**

Інформаційна війна як філософська категорія. Основні визначення інформаційної війни. Історичні та економічні передумови інформаційної війни. Інформаційна війна як засіб знищення інформаційних систем.

Поняття «інформаційні операції» та їх сутнісний зміст. Основні критерії класифікації інформаційних операцій: масштаб операції; сфери (суспільного й державного життя) проведення операції; рівень учасників операції; інтенсивність і тривалість; переважний характер впливу. Інформаційні операції в політичній боротьбі: інформаційно-пропагандистська (інформаційно-рекламна) діяльність, демонстраційні дії, організаційно-практична діяльність.

Поняття «інформаційна зброя» та його сутнісний зміст. Сфери застосування інформаційної зброї. Типи інформаційної зброї.

Витратні та змістові переваги використання нових інформаційних технологій. Основні напрями інтеграції комунікаційних і комп'ютерних технологій в процесі мережних воєн. Позитивні та негативні чинники активного використання новітніх інформаційних технологій в процесі інформаційної війни.

#### **Тема 8. Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації**

Особливості сучасного інформаційного суспільства: проекція віртуальної моделі об'єкта і його зв'язків засобами глобальної телекомунікації та комп'ютеризації на навколишній простір. Реальні та проєктовані результати інформаційної війни щодо цілісних інформаційних систем. Становище держави як цілісної інформаційної системи в інформаційній війні: можливі наслідки поразки та найбільш ефективні способи забезпечення перемоги.

Роль і місце України в світовій системі інформаційної безпеки. Основні засади національної інформаційної безпеки: позитиви та недоліки. Національна система державного управління у сфері інформаційної політики.

### **Програма змістового модуля «Філософія економіки»**

#### **Модуль 1. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання**

##### **Тема 1. Теоретичні засади філософії економіки**

Філософія культури у неокантіанстві і філософія економіки. Філософія духу у неогегельянстві і філософія економіки. Філософсько-економічний вимір марксизму та позитивізму. Філософсько-економічна складова неолібералізму: Л. фон Мізес, Ф. фон Гаек, М. Фрідман. Розвиток філософсько-економічних уявлень у межах російської філософії. "Філософія господарства" С. Булгакова. Філософський економізм Б. Яковенка. Філософія бізнесу як складова філософсько-економічного дискурсу. Структура та основні категорії сучасного філософсько-економічного знання. Криза неолібералізму як філософсько-економічної теорії.

## **Тема 2. Специфіка філософського дослідження економіки**

Предмет і завдання філософії економіки. Філософська проблематизація смислу, мети та універсальних засад господарської діяльності людини. Проблема співвідношення економічного буття та економічної свідомості, економічного життя і "духу", ідеального та реального в господарстві. Два підходи до його вирішення: економічний матеріалізм (К. Маркс) і "антиекономічний ідеалізм" (Булгаков С. М.).

Специфіка філософського дослідження економіки. Методологія філософії економіки. Економічна істина та її критерії.

Історичні типи економічного пізнання: античний, середньовічний, модерний. Становлення філософії економіки в Новий час. Основні здобутки утопічної думки щодо розуміння економічної реальності. Лібералізм А. Сміта. "Промислова система" Сен-Симона К.-А. Філософія економічного детермінізму К. Маркса та її значення. Основні напрямки філософського аналізу економіки інформаційного суспільства.

Економічна філософія *versus* філософія економіки: спільне і особливе. Неолібералізм, неоконсерватизм та неоінституціоналізм як теоретичні виміри сучасної економічної філософії. Економічна ідеологія як теоретична основа економічної філософії. Філософія господарства і лінійна модель раціональності. Філософія бізнесу і нелінійна раціональність. Соціально-креативний потенціал та системний зв'язок філософії бізнесу та філософії господарства. Філософія управління у структурі сучасних філософсько-економічних досліджень.

## **Тема 3. Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності**

Філософія економіки у контексті теорії постіндустріального суспільства (Д. Белл, П. Дракер, О. Тоффлер). Особливості постмодерного економічного світогляду за О. Тоффлером: концепція технологічних революцій; три «хвилі» соціально-економічного поступу в історії західної цивілізації. Комунікаційна концепція Г. Маклюєна: розвиток засобів комунікацій як фактор переходу від натурального господарства до ринкового. Есхатологічна філософія економіки Ф. Фукуями. Внесок комунікативної філософії у розвиток філософсько-економічної парадигми (К.-О. Апель, Ю. Габермас, П. Ульріх, К. Гоманн). Г. Беккер як основоположник «економічного підходу» у сфері аналізу неекономічних явищ.

Альтернатива прогресивізму. Цивілізаційні концепції У. Ростоу, Данілевського М. Я., О. Шпенглера, А. Тойнбі.

Сучасні концепції економічної людини: неолібералізм та інституціоналізм. Філософські засади інституціональної економіки. Криза неолібералізму. Культурна багатоманітність глобалізації. Філософія економіки в Україні: основні тенденції

розвитку. Духовний капітал як основа формування соціально-економічного середовища інформаційного суспільства.

## **Змістовий модуль 2. Філософія господарювання**

### **Тема 4. Філософські аспекти відносин власності**

Філософсько-економічне обґрунтування власності. Власність як комплекс суспільних відносин. Власність як влада.

Типологія власності. Характеристика основних форм власності. Проблема ефективності та справедливості форм власності в філософсько-економічній думці.

Питання про власність у західній ліберальній філософії. Право на власність як основа автономії людини.

Револьюційна думка про власність: соціалістичний та анархічний підходи.

Релігійно-філософська думка щодо проблеми власності (В. Ф. Ерн, Є. М. Трубецькой, П. О. Флоренський). Маніфест приватної власності І. О. Ільїна

### **Тема 5. Філософське розуміння праці**

Аналіз феномену праці в історії філософії. Антична думка. Трудова діяльність в концепції ідеальної держави Платона. Християнське розуміння праці та його вплив на середньовічну філософію. Вчення західноєвропейських мислителів Нового часу щодо праці (А. Сміт, Д. Рикардо, Д. Ст. Мілль, Г. В. Ф. Гегель).

Концепція сродної праці Г. С.Сковороди. Праця як умова щастя.

Соціальні аспекти трудової діяльності. Проблема експлуатації та відчуження праці в філософії К. Маркса. Ідея психологізації праці та відносин співпраці в роботах О. О. Богданова.

Філософсько-релігійний підхід. Ідея соборності, вседності, софійності як духовної основи праці (Соловйов В. С., Франк С. Л., Хомяков О. С.).

Виховне значення праці в педагогічній думці та філософії освіти ХХ ст. (Макаренко А. С., Д. Дьюї).

### **Тема 6. Філософські засади бізнесу**

Походження, природа та функції грошей.

Філософія грошей як філософія культури. Г. Зіммель.

Семіотика грошей. Гроші як знак і як річ, яку означають (К. Маркс). Гроші як універсальна мова.

Гроші, довіра та соціальна стабільність. Форми довіри в процесі грошового обігу.

Концепція цінності в філософії грошей. Гроші як цінність. "Грошевий еквівалент" цінності особистості. Гроші та свобода.

Гроші й соціалізація суб'єкта. Гроші та влада. Гроші та механізм відчуження.

Становлення ринкової економіки та її характерні риси. Сучасні моделі ринкового господарства: ринкова, планово-ринкова, соціально-ринкова. Альтернативи ринку.

Соціофілософське осмислення ринкової економіки. Аналіз «свобідного» ринку Х. де Матьєнсо (XVI ст.) Ринок у філософії лібералізму XVII – XIX ст. Концепція "незримі руки ринку" А. Сміта. Філософія економічного неокласицизму, її школи.

Неолібералізм Ф. фон Гайека. Концепції державно-монополістичного регулювання економіки. Кейнсіанство та його еволюція.

Ідейно-політичні та духовні компоненти ринкової економіки. "Дух капіталізму" (М. Вебер, В. Зомбарт). Філософія бізнесу.

Критика капіталістичного ринкового суспільства як суспільства споживання (Франкфуртська школа).

Комерціалізація культури. Феномен масової культури.

### **Модуль 3. Людина в економічному вимірі**

#### **Тема 7. Сутність економічної діяльності та економічної культури**

Економічна діяльність (виробництво, розподіл, обмін, споживання), її матеріальні та духовні засади. Економічна свідомість та її рівні (повсякденний та теоретичний).

Образ людини у філософії господарства. Особа, що хазяйнує, та її моделі у вітчизняній філософсько-економічній думці: ідеальна (Булгаков С. М., Федоров М. Ф., Розанов В. В., Соловйов В. С.); реформаторська (Туган-Барановський М. І., Чайанов О. В.); марксистська (Богданов О. О.). Економічна людина в філософії А. Сміта. Еволюція моделі економічної людини в західній думці.

Поняття економічної культури, її зміст та функції. Економічна культура особистості та суспільства. Моральні аспекти економічної діяльності.

Історичні типи економічної культури. Еволюція погляду на багатство і бідність, працю, власність, благодійність.

Роль етнорелігійного фактора в формуванні економічної культури. Православна господарська етика. Протестантська етика господарської діяльності. М. Вебер та його робота "Протестантська етика і дух капіталізму". Особливості ісламської господарської етики. Основні принципи діяльності ісламських банків.

Етика сучасного бізнесу. Обов'язок та відповідальність в сучасній економічній політиці.

#### **Тема 8. Економічний світогляд та його особливості**

Поняття «економічної ментальності»: зміст, сутність, функції. Економічна ментальність і культурна ідентичність. Економічна ментальність українців: основні риси та їх конструктивний вимір. Європейська і українська ментальність: спільне і особливе. Соціально-креативний потенціал економічної ментальності суспільства. Методи ефективної трансформації ментальних засад соціально-економічної свідомості.

Поняття «економічної ідеології»: історія і теорія. Соціальні стратегії економічних ідеологій сучасності. Соціальна ефективність економічної ідеології неолібералізму. Економічна ідеологія і соціальний характер. Теоретичні перспективи реалізації самобутніх економічних ідеологій в умовах глобалізації.

Характерні риси інформаційного суспільства. Якісні зміни в економіці, пов'язані з процесом інформатизації.

Концепція "суспільство ризику" У. Бека. Виробництво ризиків. Безпека як пріоритетна цінність сучасної стадії розвитку суспільства.

Людина в інформаційному суспільстві. Проблема ідентичності. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним. Формування думок та бажань в людині. Людина як "машина бажань" (Ж. Дельоз, Ф. Гваттарі).

## 6. Контроль навчальних досягнень

### 6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

#### *Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю*

№	Вид діяльності студента		Кільк. одиниць до розрахунку		Макс. кількість балів за вид		Кільк. одиниць до розрахунку		Макс. кількість балів за вид	
<b>Змістовий модуль «Філософія інформації»</b>										
			модуль 1		модуль 2		модуль 3			
1	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2		
2	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	-	-		
3	Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5	2	2		
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10		
5	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10	-	-		
6	Робота на практичних заняттях	10	4	40	5	50	2	20		
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25		
8	Разом за змістовим модулем:			<b>98</b>		<b>109</b>		<b>59</b>		
<b>Змістовий модуль «Філософія економіки»</b>										
			модуль 1		модуль 2		модуль 3			
9	Відвідування лекцій	1	3	3	3	3	2	2		
10	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	-	-		
11	Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5	2	2		
12	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	2	10		
13	Робота на семінарських заняттях	10	1	10	1	10	-	-		
14	Робота на практичних заняттях	10	4	40	5	50	2	20		
15	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25		
16	Разом за змістовим модулем:			<b>98</b>		<b>109</b>		<b>59</b>		

9	Максимальна кількість балів:	532
10	Коефіцієнт:	60/532=0,112

## 6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

### Завдання до самостійної роботи для змістового модулю «Філософія інформації»:

### ***Завдання до Модулю 1.***

*Мета самостійної роботи: сформувати основні навички опрацювання інформації та використання прикладних програм загального призначення*

1. Інтерфейс та основні режими роботи текстового процесора MS Word
2. Технології опрацювання інформації засобами програми MS Office Word
3. Обробка табличної інформації засобами Microsoft Office Word
4. Обробка графічних об'єктів в програмі MS Office Word.
5. Особливості створення та використання мультимедійних презентацій.

### ***Завдання до Модулю 2.***

*Мета самостійної роботи: сформувати основи знань в системі сучасних телекомунікаційних технологій*

1. Інформаційні ресурси мережі Інтернет та можливості їх використання.
2. Способи пошуку інформації в мережі Інтернет.
3. Особливості використання хмарних технологій.
4. Робота з текстовими документами на Google диск
5. Сервіси Google для пошуку інформації професійного спрямування.
6. Особливості роботи з електронними бібліотеками

### ***Завдання до Модулю 3.***

*Мета самостійної роботи: проаналізувати загрози та перспективи функціонування інформаційних систем*

1. Інформаційна система як об'єкт ведення інформаційної війни.
2. Поняття кібербезпеки та способи її реалізації.
3. Особистість як об'єкт Інтернет та медіа впливів.
4. Засоби маніпулювання масовою свідомістю.
5. Основні засади національної інформаційної безпеки та заходи по їх реалізації.

### ***Форма подання самостійної роботи:***

Для зарахування самостійної роботи необхідно підготувати відповіді на поставлені запитання і надіслати їх у вигляді презентації у Microsoft Power Point у встановлені терміни.

Презентація до кожного модулю містить не менше 30 слайдів (по 5-6 слайдів на питання). Структура роботи: назва роботи, автор; зміст (план); викладення відповідей на поставлені завдання; висновки; список використаних джерел.

### ***Критерії оцінювання самостійної роботи до модулів 1 і 2:***

<b>Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint</b>	<b>Бали:</b>
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	2
- основний зміст подається логічно та структуровано	7
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	3

- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	2
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	15

*За виконання завдань самостійної роботи до першого та другого модулів студент може отримати до 15 балів*

### **Критерії оцінювання самостійної роботи до модуля 3:**

<b>Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint</b>	<b>Бали:</b>
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	1
- основний зміст подається логічно та структуровано	5
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	2
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	1
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	10

*За виконання завдань самостійної роботи до третього модуля студент може отримати до 10 балів*

### **Завдання до самостійної роботи**

**для змістового модулю «Філософія економіки»:**

#### **Модуль 1. Філософія економіки як галузь соціального знання**

Створити свою компанію – зареєструватися на <https://virtonomics.com/> та почати гру в режимі "Підприємець"

Віртономіка – онлайн-симулятор, присвячений розвитку власної компанії. З його допомогою можна дослідити роботу економічної системи, на яку впливають реальні люди, а не лише комп'ютеризовані алгоритми. Завдання філософа у роботі з цим симулятором полягає не стільки в тому, щоб розвинути власну компанію, скільки в дослідженні та аналізі всіх аспектів роботи в ролі керівника цієї компанії. Гра є покроковою, один хід має тривалість в один день, отже, протягом курсу необхідним є по можливості кожного дня заходити у гру. Протягом роботи з симулятором у першому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Яким чином організовано запропоновану симулятором компанію
2. Які стартові ресурси отримує гравець, яким чином гра пропонує ними розпоряджатися



## Модуль 2. Економіка як предмет філософського осмислення

Продовжити працювати з підприємством у <https://virtonomics.com/>

Протягом роботи з симулятором у другому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Чи впливає людський фактор на розвиток компаній у симуляторі, якщо так, то яким чином?
2. Які дії якнайшвидше приводять до заробітку, а які - до фінансових проблем компанії?

## Модуль 3. Філософія бізнесу і господарства

Продовжити працювати з підприємством у <https://virtonomics.com/>

Протягом роботи з симулятором у третьому модулі необхідно скласти звіт, у якому будуть зазначені дії та міркування гравця, а також подані думки щодо наступних аспектів гри:

1. Наскільки, на вашу думку, симулятор враховує реальні фактори впливу на економіку?
2. Підбийте підсумок роботи з симулятором. Чи був ваш досвід успішним? Якщо ні, то чому?

### **Форма подання самостійної роботи:**

Для зарахування самостійної роботи необхідно підготувати відповіді на поставлені запитання і надіслати їх у вигляді документа Microsoft Office Word чи презентації у Microsoft Power Point у встановлені терміни.

### **Критерії оцінювання презентацій самостійної роботи до модулів 1 і 2:**

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	2
- основний зміст подається логічно та структуровано	7
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	3
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	2
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	15

*За виконання завдань самостійної роботи до першого та другого модулів студент може отримати до 15 балів*

### **Критерії оцінювання презентацій самостійної роботи до модуля 3:**

Презентаційні матеріали до самостійних робіт у Microsoft PowerPoint	Бали:
- використовуються ключові слова і фрази, а не речення	1

- основний зміст подається логічно та структуровано	5
- організаційні діаграми, графічні зображення та відео фрагменти використовуються відповідно до поставленої мети	2
- ефекти анімації застосовуються для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій	1
- для подання текстового матеріалу використовується шрифт з мінімальним розміром – 20 пт	1
Разом	10

*За виконання завдань самостійної роботи до третього модуля студент може отримати до 10 балів*

### **6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.**

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

### **6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.**

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю:* тестові програми.
- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

#### ***Форма проведення іспиту:***

Комбінована. Екзаменаційний білет складається з завдань, які включають питання з аналізу першоджерел, а також тестові завдання. Студент письмово дає відповіді на питання з аналізу першоджерел, а також письмові відповіді на тести.

#### ***Тривалість проведення:***

2 академічні години для письмової відповіді.

#### ***Максимальна кількість балів:***

40 балів. З них: За відповіді на питання з аналізу першоджерел – 20 балів. За відповіді на тестові завдання - 20 балів.

***Критерії оцінювання:***

*За відповідь на питання з аналізу першоджерел:*

20 балів - Критичний аналіз суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Повний виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Якісний аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Повна доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

15 балів – Спроби критичного аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Виклад в основному фактів, ідей, результатів відповіді. Частковий аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції.

10 балів – Некритичний аналіз суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Частковий виклад фактів, ідей, результатів відповіді в логічній послідовності. Спроби аналізу сучасного стану дослідження проблеми. Часткова доказовість висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

5 балів – Спроби некритичного аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Набір фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Наявність висновків, спроба обґрунтування власної позиції.

0 балів - Відсутність аналізу суті та змісту першоджерел щодо поставленого питання. Хаотичний виклад деяких фактів, ідей, результатів відповіді без логічної послідовності. Відсутність аналізу сучасного стану дослідження проблеми та розгляду тенденцій подальшого розвитку означеного питання. Відсутність висновків та логічної обґрунтованості власної позиції.

*За відповіді на тестові завдання:*

20 тестових завдань - по 1 балу за кожну правильну відповідь.

## **6.5 Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю**

1. Аналіз інформації як матеріально-духовного феномену у сучасній науковій думці.
2. Аналіз проблем прогресу інформатизації у представників постмодернізму (Ж.Бодріяр, Ж.-Ф. Ліотар, М.Постер).
3. Відмінні риси глобальної інформатизованої економіки.
4. Вплив мас-медіа на суспільство і людину в концепції М.Маклюена.
5. Домінантні принципи ведення інформаційної війни.
6. Законодавче врегулювання питань інформаційного забезпечення в Україні;
7. Інформаційна війна як об'єкт філософського аналізу.
8. Інформаційна культура: генеза та сучасний стан.
9. Інформаційна система як об'єкт для ведення інформаційної війни.
10. Інформаційне суспільство як суспільство споживання: філософський аналіз проблеми.
11. Інформаційне суспільство: основні риси та ключові показники.
12. Інформаційні операції: їх зміст та класифікаційні особливості.

13. Інформація у філософській системі знань: онтологічний, гносеологічний та аксіологічний підходи.
14. Концепція «мережевого суспільства» М.Кастельса.
15. Концепція «суспільства знань» Е.Тоффлера.
16. Концепція посткапіталістичного суспільства П.Друкера
17. Концепція технотронного суспільства З.Бжезинського.
18. Критика ідей постіндустріалізму та постмодернізму у Ф.Уебстера
19. Міжнародні програми розвитку інформаційного суспільства
20. Моделі інформаційної війни та їх сутнісний зміст.
21. Обґрунтування сутності інформаційного суспільства у І.Масуда.
22. Основні наукові підходи до аналізу інформаційного підходу.
23. Основні складові інформаційної культури.
24. Особливості ведення мережної інформаційної війни.
25. Поняття «інформаційної зброї» та сфери її застосування.
26. Прикладні науки, що використовують інформаційний підхід.
27. Проблема інформаційної безпеки в національному контексті
28. Проблеми та перспективи розвитку переходу до інформаційного суспільства у Ф.Фукуями
29. Роль держави в управлінні інформацією (за Е.Гідденсом).
30. Роль ЗМІ у формуванні інформаційно-комунікаційної природи сучасного суспільства: основні наукові підходи до аналізу проблеми
31. Структура реальності і феномен інформації
32. Сутність знаку в філософії інформації.
33. Сутність і структура влади у інформаційному суспільстві (за Ю.Габермасом).
34. Сутність інформаційного підходу як засобу пізнання світу.
35. Сутність інформаційної війни в сучасному глобалізованому світі.
36. Сутність постіндустріального суспільства Д.Белла.
37. Сутність соціальної інформації як об'єкта філософського аналізу.
38. Сучасні наукові підходи до визначення інформаційної війни.
39. Типізація комунікативних культур у М.Маклюена
40. Феномен віртуального у сучасному інформаційному суспільстві (вітчизняний та зарубіжний досвід аналізу проблеми)
41. Філософія інформації і філософські проблеми інформатики.
42. Філософський аналіз проблеми безпеки інформаційного суспільства: вітчизняний та світовий досвід.
43. Філософський зміст інформатики як науки про інформацію.
44. Фундаментальні науки, що використовують інформаційний підхід.
45. Характерні риси сучасної віртуальної епохи за М.Кастельсом.
46. Предмет, завдання та методи філософії економіки.
47. Поняття економічної свідомості, її структура та рівні.
48. Співвідношення економічного буття та економічної свідомості.
49. Етапи розвитку філософсько-економічної думки: античний, середньовічний, модерний.
50. Економічний матеріалізм та його альтернативи.
51. Основні типи суб'єкта господарської діяльності.

52. Категорії моральності економіки.
53. Зміст та функції економічної культури.
54. Православна господарська етика.
55. Господарська етика протестантизму.
56. Ісламська етика господарської діяльності.
57. Проблема праці в західній філософсько-економічній думці.
58. Поняття "сродної праці" в ученні Сквороди Г. С.
59. Відчуження праці та його види.
60. Обґрунтування виховного значення праці в педагогічній думці та філософії освіти (Макаренко А. С., Д. Дьюї).
61. Власність як комплекс суспільних відносин та соціальних взаємодій.
62. Питання про власність у західній ліберальній філософії.
63. Підходи до проблеми власності в революційній думці (марк-сизм, анархізм).
64. Філософія грошей Г. Зіммеля та її значення.
65. Аксиологія грошей. Гроші як цінність.
66. Семіотика грошей.
67. Проблема типологізації економіки. Поняття соціально-економічної формації.
68. Періодизація суспільного розвитку в філософії О. Тоффлера. Поняття технологічної революції.
69. Концепція постіндустріального суспільства Д. Белла.
70. Соціально-економічний феномен ринкового господарства.
71. Ідейні та ціннісні засади ринкової економіки. "Дух капіталізму" (М. Вебер, В. Зомбарт).
72. Сучасні моделі ринкового господарства.
73. Критика суспільства споживання (Франкфуртська школа).
74. Проблема комерціалізації культури. Феномен масової культури.
75. Характерні риси та проблеми розвитку інформаційного суспільства.
76. Людина в інформаційному суспільстві. Механізми маніпулювання свідомістю та запобігання ним.
77. Концепція "суспільства ризику" У. Бека.
78. Сутність та передумови економічної глобалізації.
79. Глобальні проблеми сучасної економіки та шляхи їх вирішення.
80. Українська економіка в системі світового розподілу праці.

## 6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
<b>A</b>	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
<b>B</b>	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

<b>C</b>	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
<b>D</b>	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
<b>E</b>	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
<b>FX</b>	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
<b>F</b>	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

### **Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів в процесі вивчення курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»**

Рівень оцінки знань студентів з курсу «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки» оцінюється згідно з виконанням ними навчального плану.

Оцінка А (90-100) – “відмінно” виставляється студенту, який:

- вільно володіє матеріалом навчальної дисципліни, розуміє предмет, методологію, структуру дисципліни;
- засвоїв основні поняття і категорії, може дати їх визначення, показати логічний взаємозв'язок;
- – вміє не тільки відтворити засвоєне, а й обґрунтувати власну думку з приводу вивченого, з актуальних дискусійних проблем курсу;
- демонструє ґрунтовні знання не тільки лекційних тем курсу, основної, а й додаткової рекомендованої літератури;
- проводить глибокий осмислений аналіз першоджерел, передбачених курсом семінарських занять;
- аргументація власної позиції з актуальних дискусійних проблем сучасної філософії інформації.

Оцінка В (82-89) – “добре” виставляється студенту, який сформував цілісне концептуальне розуміння курсу і передбачає:

- освоєння студентом обов'язкового обсягу програмного матеріалу, основного переліку літературних джерел із лекційного та семінарського курсу;
- осмислене розуміння категоріально-понятійного апарату дисципліни;
- здатність порівняльного аналізу різних наукових підходів;
- застосування найбільш універсальних методів у наукових дослідженнях.

Рівень підготовки студента є вищим за середній рівень.

Оцінка С (75-81) – “добре” виставляється студенту, який:

- в основному володіє матеріалом дисципліни, показує розуміння її предмету, методології, структури;

- засвоїв найбільш важливі поняття і категорії, може сформулювати визначення більшості з них;
- вміє пов'язувати відповідь на дане питання з іншими темами курсу, висловлюючи власне розуміння;
- орієнтується в основній і додатковій рекомендованій літературі до більшості тем курсу.

Рівень підготовки кваліфікується як середній.

Оцінка D (69-74) – “задовільно” виставляється студенту, який засвоїв “контрольний пакет” програмного матеріалу, і передбачає:

- вміння орієнтуватися у загальній проблематиці курсу;
- знання головних характеристик предмету вивчення;
- навички репродуктивного відтворення змісту текстів лекцій викладача;
- опрацювання певної частини (до 50 %) першоджерел та додаткової літератури.

Рівень підготовки кваліфікується як посередній.

Оцінка E (60-68) – “задовільно” виставляється студенту, який засвоїв значну частину програмного матеріалу:

- демонструє не надто глибоке знання матеріалу, не зовсім упевнено висловлюється з приводу предмета, методу, структури дисципліни;
- посередньо засвоїв основні поняття і категорії, визначення дає поверхові, не систематизовані;
- відповідає на поставлені запитання, проте не висловлює власного розуміння;
- частково засвоїв рекомендовану літературу з курсу.

Рівень підготовки студента кваліфікується як такий, що відповідає мінімальним критеріям.

Оцінка Fx (35-59) – “незадовільно” виставляється студенту, який:

- не володіє матеріалом навчальної дисципліни, не розуміє специфіки, предмета, структури;
- не засвоїв основних понять і категорій, не вміє дати їх основні визначення;
- не вміє відтворити пройдений матеріал і не орієнтується в проблематиці, що висвітлювалася на заняттях;
- не опрацював основної рекомендованої літератури до більшості програмних тем.

Рівень підготовки незадовільний, потребує повторного перескладання.

Оцінка F (0-34) – “незадовільно” виставляється студенту, який з поважних чи без поважних причин пропустив половину лекційних та семінарських годин курсу, не засвоїв навчальну програму курсу, має потребу в повторному прослуховуванні курсу.

## 6. Навчально-методична картка дисципліни

Загальний обсяг роботи студента за курсом «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки» – 180 год. З них контактні – 84 год. (лекції – 32 год., семінари – 8 год., практичні – 44 год.). Самостійна робота – 54 год., модульний контроль – 12.

Загальний обсяг роботи студента за змістовим модулем «Філософія інформації» – 90 год. З них контактні – 42 год. (лекції – 16 год., семінари – 4 год., практичні – 22 год.). Самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6.

Загальний обсяг роботи студента за змістовим модулем «Філософія економіки» – 90 год. З них контактні – 42 год. (лекції – 16 год., семінари – 4 год., практичні – 22 год.). Самостійна робота – 27 год., модульний контроль – 6.

Курс «Аналітика соціальних процесів: Філософія інформації, Філософія економіки»											
Змістовий модуль «Філософія інформації»											
Модулі (назви, бали)	Модуль 1. Інформація як філософська категорія (98 балів)				Модуль 2. Філософія інформації і філософські проблеми сучасності (109 балів)					Модуль 3. Філософський зміст функціонування інформаційних систем: загрози та перспективи (59 балів)	
Лекції (теми, бали)	Глобальне інформаційне суспільство: сутність, функції, моделі і (1 бал)	Світглядні виклики сучасної глобальної інформаційної революції (1 бал)	Філософія інформації в системі наукового та філософського знання (1 бал)		Філософія віртуальної реальності (1 бал)	Філософські засади інформаційної культури (1 бал)	Економічні чинники функціонування інформаційного суспільства (1 бал)			Філософія інформаційної війни (1 бал)	Перспективи розвитку інформаційної війни та проблеми захисту інформації (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Філософія інформації в системі наукового та філософського знання (11 балів)				Економічні та політичні чинники функціонування інформаційного суспільства (11 балів)						
Практичні роботи (теми, бали)	ПР 1 (11 балів)	ПР 2 (11 балів)	ПР 3 (11 балів)	ПР 4 (11 балів)	ПР 5 (11 балів)	ПР 6 (11 балів)	ПР 7 (11 балів)	ПР 8 (11 балів)	ПР 9 (11 балів)	ПР 10 (11 балів)	ПР 11 (11 балів)
Самост. робота	Самостійна робота до 1 модулю (15 балів)				Самостійна робота до 2 модулю (15 балів)					Самостійна робота до 3 модулю (10 балів)	
Поточний контроль (вид, бали)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	



<b>Змістовий модуль «Філософія економіки»</b>											
<b>Модулі (назви, бали)</b>	Модуль 1. Поняття та сутність філософії економіки як напрямку соціального пізнання (98 балів)				Модуль 2. Філософія господарювання (109 балів)					Модуль 3. Людина в економічному вимірі (59 балів)	
<b>Лекції (теми, бали)</b>	Теоретичні засади філософії економіки (1 бал)	Специфіка філософського дослідження економіки (1 бал)	Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності (1 бал)		Філософські аспекти відносин власності (1 бал)	Філософське розуміння праці (1 бал)		Філософські засади бізнесу (1 бал)		Сутність економічної діяльності та економічної культури (1 бал)	Економічний світогляд та його особливості (1 бал)
<b>Семінарські заняття (теми, бали)</b>	Філософія економіки в контексті глобалізаційних процесів сучасності (11 балів)				Філософські засади бізнесу (11 балів)						
<b>Практичні роботи (теми, бали)</b>	ПР 1 (11 балів)	ПР 2 (11 балів)	ПР 3 (11 балів)	ПР 4 (11 балів)	ПР 5 (11 балів)	ПР 6 (11 балів)	ПР 7 (11 балів)	ПР 8 (11 балів)	ПР 9 (11 балів)	ПР 10 (11 балів)	ПР 11 (11 балів)
<b>Самост. робота</b>	Самостійна робота до 1 модулю (15 балів)				Самостійна робота до 2 модулю (15 балів)					Самостійна робота до 3 модулю (10 балів)	
<b>Поточний контроль (вид, бали)</b>	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					Модульна контрольна робота 3 (25 балів)	
<b>Семестровий контроль</b>	Іспит (40 балів)										

## 8. Рекомендовані джерела

### Рекомендовані джерела до змістового модулю «Філософія інформації»: Законодавча база

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
2. Про інформацію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
3. Про науково-технічну інформацію: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
4. Про інформаційні агентства: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
5. Про державну таємницю: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
6. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
7. Про телебачення і радіомовлення: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
8. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
9. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
10. Про національну безпеку України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
11. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата доступу до ресурсу: 15.06.22)
12. Інформація і документація. Словник термінів: ДСТУ 5127:2007.– Офіційне видання. - К.: Держспоживстандарт України, 2010. 236 с.

### Допоміжна:

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підруч. Київ: Академія, 2011. - 239 с.
2. Інформаційна безпека держави у контексті протидії інформаційним війнам: навч. посіб. За заг. ред. В. Б. Толубка. Київ: НАОУ, 2004. 177 с.
3. Інформаційна безпека особистості, суспільства, держави: підруч. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2008. 254 с.

4. Інформаційні механізми нейтралізації негативних зарубіжних впливів на регіони України в умовах гібридної війни: наук. [авт. колектив: Л. Дубровіна (кер. проекту) та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2018. 70 с.
5. Карпенко В.О. Інформаційна політика та безпека: підруч. Київ: Нора–Друк, 2006. – 320 с.
6. Каріна О.М. Віртуальна реальність: онтологічний статус: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.01; Харківський національний ун-т ім. В.Н.Каразіна. Харків, 2004. 17 с.
7. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель: пер. з англ. Київ: Ваклер, 2006. 230 с.
8. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства. Київ: Ваклер, 2007. 304 с.
9. Кіслов Д. В. Інформаційні війни : монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 300 с.
10. Кормич Б. А. Інформаційна безпека : організаційно-правові основи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Кондор, 2004. 384 с.
11. Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики. Київ: [б.в.], 1999. 116 с.
12. Курбан О. В. Інформаційні війни у соціальних он-лайн-мережах: [монограф.] Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. 392 с.
13. Ліберальний дискурс мас-медіа: навч. посіб. Київ: Академія Української Преси : Центр вільної преси, 2011. 168 с.
14. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посібн. Київ. : КНТ, 2006. 280 с.
15. Ломачинська, І.М. Інформаційна війна як фактор реалізації сучасної геополітики. *Вплив глобалізаційних процесів на безпеку держави: економічний, інформаційний, соціальний та культурологічний аспекти*: Монографія. Київ: Університет «Україна», 2015. С.196 - 218
16. Ломачинська І.М., Ломачинський Б.Г. Роль інформаційної культури у регулюванні соціальних інформаційних систем. *Вісник Львівського університету. Сер. Філософ.-політолог. студії*. 2020. Вип. 29. С. 90 – 97
17. Ломачинська І.М., Бондар Т.І. Світоглядна сутність феномену інформаційної культури в контексті глобалізаційних викликів сучасності. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. 2019. 1. 61 - 85
18. Ломачинська І.М. Value orientations of information culture as a key factor of society information security. *Схід*. 2018. 5. 34-38
19. Ломачинська І.М., Ломачинський Б.Г. Функціональна спрямованість інформаційної культури. *Вісник Львівського університету. Сер. Філософ.-політолог. студії*. 2020. Вип.30. 77 – 93
20. Лужецький В. А. Інформаційна безпека: навч. посіб. Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. 239 с.

- 21.Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. Київ: Центр вільної преси, 2006. 916 с.
- 22.Маклюен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги. Київ: Ніка-Центр, 2001. 464 с.
- 23.Марченко Л.С. Інформаційна безпека України. Київ, 2004. 135 с.
- 24.Медіакомунікації війни: монограф. Київ: Ред. наук. журн. "Соціальні комунікації: теорія і практика", 2016. 232 с.
- 25.Мережі і мережні війни. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2005. 156 с.
- 26.Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. Київ: Центр вільної преси, 2006. 916 с.
- 27.Мірошніченко Л. Віртуальна реальність. Київ: Хімджест, 2006. 104 с.
- 28.Національна безпека в умовах інформаційних та гібридних війн: монограф. Київ : НАДУ, 2019. 380, [2] с.
- 29.Основи інформаційної безпеки: підруч. Київ: ДУІКТ, 2009. 293 с.
- 30.Парфенюк І. Сучасні інформаційні війни в Україні: комунікаційні, соціокультурні та історичні аспекти: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій. Київ, 2013. 20 с.
- 31.Петров В. Воєнно-інформаційна безпека України за умов посилення загроз інформаційних війн: автореф. дис. ... канд. політ. наук. Київ, 2010. 19 с.
- 32.Почепцов Г.Г. Інформаційна політика : навч. посібн. Київ: Знання, 2008. 663 с.
- 33.Почепцов Г.Г. Тоталітарна людина: нариси тоталітарного символізму та міфології. Київ: Глобус, 1994. 152 с.
- 34.Почепцов Г.Г. Інформація & дезінформація. Київ: Эльга : Ника-Центр, 2001. 256 с.
- 35.Почепцов Г.Г. Сучасні інформаційні війни. Київ: Києво-Могилян. акад., 2016. 502 с.
- 36.Почепцов Г.Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 257, [1] с.
- 37.Почепцов Г.Г. Віртуальні війни. Фейки. Харків : Фоліо, 2019. 506, [1] с.
- 38.Почепцов Г.Г. Когнітивні війни у соцмедіа, масовій культурі та масових комунікаціях. - Харків : Фоліо, 2019. - 313, [1] с.
- 39.Почепцов Г.Г. Війни нових технологій. Харків: Фоліо, 2020. 601, [1] с. : ил.
- 40.Стратегія управління інформаційною безпекою: підруч. Київ: ДУІКТ, 2007. 277 с.
- 41.Філософія мови : хрестоматія Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 90 с.
- 42.Харченко Л. С. Інформаційна безпека України: глосарій. Київ: Текст, 2004. 135 с.

#### **Англомовні джерела:**

1. Compton, B. W. (2015). Parallax Ontology and the Philosophy of Information. *Library Trends*, 63(3), 555-573. <https://doi.org/10.1353/lib.2015.0001>

2. Curry, A., Moore, C. (2003) Assessing information culture – an exploratory model. *International Journal of Information Management*. 23 (2). 91-110.  
DOI: [https://doi.org/10.1016/S0268-4012\(02\)00102-0](https://doi.org/10.1016/S0268-4012(02)00102-0)
3. Davenport, T. (1994). Saving IT's soul: Human-centered information management. *Harvard Business Review*. 72(2). 119 – 131
4. Drucker, P. *Post-Capitalist Society*, New York : Harper-Collins Publ, 1993. 240 p.
5. Dutta, S. (2016). Philosophy of information: range and tenets. *Annals of Library and Information Studies*, 63(2), 91-102.
6. Ergün E. (2018) The Mediating Role of Empowerment on the Relationship Between Organizational Culture and Innovation Performance. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi. Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*. 7. 53-74
7. Fyffe, R. (2002). Technological change and the scholarly communications reform movement - Reflections on Castells and Giddens. *Library Resources & Technical Services*, 46(2), 50-61. <https://doi.org/10.5860/lrts.46n2.50>
8. Garcia, A. A. R. (2016). New directions in information access. *Investigacion Bibliotecologica*, 30(69), 121-141. <https://doi.org/10.1016/j.ibbai.2016.04.015>
9. Gryaznova, E.V., Treushnikov, I.A., & Goncharuk, A.G. (2020) The role of information culture in the formation of a cultural ideal. *Perspectives of Science and Education*. 43 (1). C. 379–388.
10. Jutta Haider & Olof Sundin (2020) Information literacy challenges in digital culture: conflicting engagements of trust and doubt, *Information, Communication & Society*, DOI: <https://doi.org/10.1080/1369118X.2020.1851389>
11. Lauri, L., Heidmets, M., Virkus, S. (2016). The information culture of higher education institutions: the Estonian case, *Information Research*, 21(3), p.722.
12. Maceviciute, E. (2020). The logic of information: a theory of philosophy as conceptual design. *Information Research-an International Electronic Journal*, 25(2), Article R690. <http://www.informationr.net/ir/reviews/revs690.html>
13. Mingers, J., & Standing, C. (2018). What is information? Toward a theory of information as objective and veridical. *Journal of Information Technology*, 33(2), 85-104. <https://doi.org/10.1057/s41265-017-0038-6>
14. Moran-Reyes, A. A. (2015). Contribution to the Ontological Status of Information: Development of the Structural-Attributive Approach. *Library Trends*, 63(3), 574-590. <https://doi.org/10.1353/lib.2015.0004>
15. Muzykant, V., & Shlykova, O. (2019). Media Competence as the Keystone of Electronic Culture and Contemporary Education. *Mediaobrazovanie-Media Education* (1), 105-115. h Ripoll, L., & Matos, J. C. M. (2020). Disinformation and semantic information: the Philosophy of Information and the contribution of Luciano Floridi's thought to information reliability. *Em Questao*, 26(2), 211-232. <https://doi.org/10.19132/1808-5245262.211-232> .
16. Rowe, F. (2018). Being critical is good, but better with philosophy! From digital transformation and values to the future of IS research. *European Journal of Information Systems*, 27(3), 380-393. <https://doi.org/10.1080/0960085x.2018.1471789>

17. Rožukalne, Anda & Skulte, Ilva & Stakle, Alnis (2020). Media education in the common interest: Public perceptions of media literacy policy in Latvia. *Central European Journal of Communication*, 13(2) : Special Issue: 202-229.  
[https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2\(26\).4](https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2(26).4)
18. Silva, J. L. C. (2017). Information and value: Conceptual interrelations and the formation of evaluative types of information. *Transinformacao*, 29(3), 267-278.
19. Thompson, M. (2012). People, practice, and technology: Restoring Giddens' broader philosophy to the study of information systems. *Information and Organization*, 22(3), 188-207. <https://doi.org/10.1016/j.infoandorg.2012.04.001>
20. Toffler A. *Power Shift: Knowledge, wealth, and violence at the edge of the 21 century*. New York : Bantam Books, 1990. 649 p.

### **Рекомендовані джерела до змістового модулю «Філософія економіки»:**

#### **Першоджерела:**

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1999. – 261 с.
2. Аренд Х. Джерела тоталітаризму / Х. Аренд. – К.: Дух і Літера, 2005. – 584 с
3. Сковорода Г. Вхідні двері до християнського добродія // Григорій Сковорода. Пізнай в собі людину / Переклад М. Кашуби. – Львів: Світ, 1995. – С. 53–62.
4. Габермас Юрген. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії «громадянське суспільство». – Львів: Літопис, 2000. – 318с.
5. Готьє Готфрід. Індивід і почуття солідарності (тези з соціальної етики ХХІ століття). // Політична думка. 1997. – № 4. – С. 3–19
6. Бьолер Д. Ідея та обов'язковість відповідальності за майбутнє // Філософська думка. – 2007. – № 3. – С. 81–99
7. Бурдьє П. Практичний глузд / О. Йосипенко (пер.з фр.). – К.: Український Центр духовної культури, 2003.
8. Белл Д. Культурні суперечності капіталізму // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія/ Міжнародний фонд “Відродження” / Віталій Лях (упоряд.). – К.: Либідь, 1996.
9. Гаєк Ф.А. Індивідуалізм та економічний порядок. – Харків: Акта, 2002.
10. Гаєк Ф.А. Принципи ліберального соціального порядку // Лібералізм. Антологія/ Наукове товариство ім. Вячеслава Липинського / Олег Проценко (упоряд.), Василь Лісовий (упоряд.). – К.: Смолоскип, 2002.
11. Липинський В. Листи до братів-хліборобів // Липинський В. Повне зібрання творів, архів, студії. – Т. 6. – Кн. 1/ НАН України; Інститут східноєвропейських досліджень / Ярослав Пеленський (ред.). – К., 1995.
12. Манн М. Глобалізація як глобальний конфлікт // Економіка знань: виклики глобалізації та Україна/ А. С. Гальчинський та ін. – К., 2004
13. Тейлор Ч. Етика автентичності. К.: Дух і літера, 2002. 128 с
14. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму. Відкрите суспільство під загрозою / Руслан Ткачук (пер.з англ.), Андрій Фролкін (пер.з англ.). – К.: Основи, 1999.
15. Тоффлер Е. Третя Хвиля/ Андрій Євса (пер.з англ.). – К.: Видавничий дім “Всесвіт”, 2000.



16. Ясперс К. Духовна ситуація часу // Зарубіжна філософія ХХ століття. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – С.100 – 114.
17. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство / Пер. з нім. Р. Осадчука і М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000. – 329 с
18. Маркузе Г. Одновимірна людина // Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. – К.: Либідь, 1996. – 381 с
19. Апель К.-О. Ситуація людини як етична проблема // Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – С. 231–254
20. Апель К.-О. Дискурс і відповідальність: проблема переходу до пост конвенціональної моралі / Карл-Отто Апель; [пер. з нім. В. Купліна]. – К.: Дух і Літера, 2009. – 430 с.

### Основна

21. Базилевич В. Д., Ільїн В. В. Метафізика економіки. Київ : Знання, 2007. 718 с.
22. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. – К.: Лібра, 1999. – 448 с
23. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку / В. Д. Базилевич, В. В. Ільїн. – К.: Знання, 2008. – 687 с.
24. Кузнецов О. В. Англосаксонська модель глобального капіталізму: монографія / О. В. Кузнецов. – К.: Освіта України, 2010. – 494 с.
25. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б. Гаврилишин; упоряд. В. Рубцов. – [Вид. 3-тє, допов]. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.
26. Базилевич В.Д., Гражевська Н.І., Гайдай Т.В., Леоненко П. М., Нестеренко А. П. Історія економічних учень. Навчальний посібник / К.: Знання, 2004.- 1300 с.
27. [Ільїн В. В.](https://vue.gov.ua/Філософія_економіки) Філософія економіки // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Філософія економіки](https://vue.gov.ua/Філософія_економіки)
28. Воронкова В. Г. Філософія економіки [Текст]: монографія / В. Г. Воронкова, А. М. Ткаченко; Запоріж. держ. інж. акад. — Запоріжжя: ЗДІА, 2011. — 279 с.
29. Глушко Т. П. Філософія економіки у структурі сучасної гуманітарної освіти: монографія / Тетяна Глушко. — К.: Науковий світ, 2008. — 212 с.
30. Куценко В. Й. Економіка у контексті духовного відродження [Текст]: [монографія] / В. Й. Куценко; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Д.: Пороги, 2011. — 323 с.

### Додаткова

1. Глушко Т. П. Хрестоматія як «релігія грошей» та дві кризи сучасності / Т. П. Глушко // Гуманітарні студії. Збірник наукових праць. — Вип. 23. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. — С. 12–19.
2. Синяков С. В., Юрченко Е. А. Філософія та економічна наука. Економіка та управління на транспорті. Київ : НТУ, 2016. Вип. 3. С. 154–160.

3. Мазаракі А., Волосович С. Домінанти інституційної модернізації фінансової системи України. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2016. № 1. С. 5–23.
4. Карпенко Ю. В. Парадигма модернізації економіки: становлення та розвиток. Вісн. економічної науки України. 2017. № 1 (32). С. 54–57.
5. Бужимська К. О. Модернізація економіки України в умовах глобалізації: основні тенденції та проблеми. Вісн. ЖДТУ. 2008. № 3 (45): Економічні науки. С. 45–52.
6. Ящук Т. І. Господарство як предмет аналізу в сучасній практичній філософії. Філософська думка. 2017. № 3. С. 24–40.
7. Приятельчук А. О. Структура філософії економіки. Гуманітарний вісн. ЗДІА. 2012. № 48. С. 70–78.
8. Степико М. Т. Культурно-господарські пріоритети України. Феномен української культури: методологічні засади осмислення : зб. наук. праць. Київ : Фенікс. 1996. С. 357–372.
9. Терлецька І. В. Взаємовплив політичної та економічної сфер в умовах глобалізації. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2017. № 5. С. 49–60.
10. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 1 ; редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Академія, 2000. 864 с.
11. Гудков С. Філософія економіки: праксеологічне значення для України: режим доступу: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2018/01/5.pdf>
12. Шморгун О. Світова фінансова криза в цивілізаційному вимірі // Філософська думка. – 2009. – № 2. – С. 56–72.
13. Солідаристсько-корпоративна парадигма антикризового розвитку України // Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку. – К.: Університет «Україна», 2010. – С. 389–402.
14. Пролеєв С. В. Криза фінансова чи цивілізаційна? // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань (20– 21 травня 2009 року, Львів) / Університет банківської справи Національного банку України; редкол.; відп. секретар З. Е. Скринник. – Львів, 2009. – С. 32–34.
15. Росманн К. Європа 2020: Комісія пропонує Нову економічну стратегію для Європи// Прес-реліз Європейської комісії. – 03.03.2010. – Режим доступу: [http://ec.europa.eu/eu2020/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/eu2020/index_en.htm).
16. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. – К.: Ін-т екон. прогнозув. НАН України, 2009. – 864 с.
17. Державний сектор і функції держави у період кризи / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, О. М. Кошик, К. М. Агеєва, Д. П. Згортюк. – К.: Центр економічного розвитку, 2009. – 129 с.
18. Кулик А.В., Хохич Д.Г. Застосування моделі Тобіна для аналізу економічних процесів в Україні // Фінанси України. – 2010. – № 9 – С. 37-48.
19. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації /За ред. З. С. Варналія. К.: НІСД, 2006. – 576 с
20. Новицький В.Є., Грищенко А.А. Економічна глобалізація та її наслідки для України // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): Наук. журн. / Голов. ред. О.П.Степанов. – К., 2005



21. Зелена книга. Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі (публікація Європейської Комісії Брюссель, 18.7.2001 – [Електронний ресурс]. – Доступно на <http://pfi.org.ua>.
22. Полохало В. Середній українець – соціальна основа негромадянського суспільства // Політична думка. – 1999. – № 4. – С. 30–32
23. Сунгуров О. Організації-посередники в структурі громадянського суспільства // Політична думка. – 1999. – № 4. – С. 43–57
31. Тарасова Н.Ю. “DIES IRAE” світової економіки, або діагноз однієї кризи. // Діалог, історія, політика, економіка. – 2009. – № 4. – С. 52–57
32. Лановик Б. Д., Матисякевич З. М., Матейко Р. М. Економічна історія України і світу: Підручник / За ред. Б. Д. Лановика. – К., Вікар, 1999
33. Ковальчак Г. Економічний розвиток західноукраїнських земель. – К., Наук. думка, 1988
34. Ільїн В.В. Фінансова цивілізація. – К.: Книга, 2007
35. Ложкін Г., Спасенников В., Комаровська В. Особливості та структура економічної свідомості суб’єктів соціального простору // Соціальна психологія. – 2004. – № 1 (3). – С. 8–16.
36. Степаненко В. Суспільна трансформація у соціокультурній моделі інтерпретації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003. – № 4. – С. 89–109.
37. Скринник З. Е. Гроші у вимірах практичної філософії // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей : Матеріали III Міжнародних філософсько-економічних читань (Львів, 25–26 травня 2010 р.) / Університет банківської справи Національного банку України. – Львів, 2010. – С. 89–100
38. Стельмах В. С., Смовженко Т. С., Скринник З. Е. Гроші – людина – соціум: параметри взаємин: Навчальний посібник / Національний банк України. – Львів: ЛБІ НБУ, 2006. – 188 с.: іл.
39. Липов В. Інституціональна комплементарність: від моделі ринкової економіки до концепції множинності варіантів капіталізму // Економічна теорія. – 2010. – № 2. – С. 47–60
40. Скринник З. Е. У грошей своя філософія // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 10. – С. 44–47
41. Сікора В. Напрями еволюції українського економічного розвитку в процесі становлення “нового консенсусу” і теорії про “соціальний капітал” // Актуальні проблеми економіки. Стаття 1,2. – К., 2001. – № 9-10, № 11-12.

#### **Англомовні джерела:**

1. Gellner E. Conditions of Liberty. Civil Society and its Rivals. Penguin Buuks. 1996. – 225 p.
2. Nowak A.Z., Taplin R. Intellectual Property, Innovation and Management in Emerging Economies. – L.: Routledge Taylor & Francis Group. – 2011. – 170 p.
3. Allen F. (2004) Financial Systems in Europe, the USA, and Asia / F. Allen, M. Chui, A.Maddaloni // Oxford Review of Economic Policy. – Vol. 20. – № 4. – P. 490–507

4. Gray S. Talbot N. Monetary Operations. – London: Bank of England, 2006. – 96 p.,
5. Kapstein E. B. The New Global Slave Trade / E. B. Kapstein // Foreign Affairs. – 2006. – Vol. 85. – Issue 6. – P. 103–115.
6. Aslund A. The Challenges of Globalization: Macroeconomic Imbalances and Development Models / A. Aslund, M. Dabrowski. – Washington: Peterson Institute for International Economies, 2008. – 300 p.
7. Hoggarath G. Introduction to Monetary Policy. Handbooks in Central Banking № 1. – London: Bank of England, 1996. – 31 p.,
8. Kahn G., Benolkin S. The Role of Money in Monetary Policy: Why Do the Fed and ECB See it So Differently? // Federal Reserve Bank of Kansas City. Economic Review. Third Quarter. – 2007. – p. 5–36
9. Decision of the European systemic risk board of 20 January 2011 adopting the Rules of Procedure of the European Systemic Risk Board (ESRB/2011/1) (2011/C 58/04). Official Journal of the European Union. <http://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/ESRB-Rules-of-Procedure.pdf?5c579cd60ee624cc5c06482da63f4685>.
10. Aoki M. (1994) Contingent Governance of Teams: Analysis of Institutional Complementarity // International Economic Review. – Vol. 35. – P. 657–676.
11. Introductory statement by Jean-Claude Trichet, Chair of the ESRB. Brussels, 07 February 2011. <http://www.esrb.europa.eu/news/pr/2011/html/sp110207.en.html>.
12. Financial Stability Report. Warsaw: National Bank of Poland. December, 2010.
13. Regulation (EU) No 1093/2010 of the European Parliament and of the Council
14. of 24 November 2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority), amending Decision No 716/2009/EC and repealing Commission Decision 2009/78/EC: <http://www.esrb.europa.eu/shared/pdf/EBAen.pdf?c0cbca29d7c1894a661409f5fb44a68e>
15. Arghiri E. Unequal exchange: a study of the imperialism of trade / E. Arghiri ; trans. from the French by B. Pearce. New York & London: Monthly review Press, 1972.
16. Billaudot B. Les trois modèles de gouvernance mondiale / B. Billaudot // L'Economie politique. 2004. No. 023.
17. Chavagneux C. Ce qui s'est vraiment passé à Bretton Woods / C. Chavagneux // Alternatives économiques. 2004. No. 227.